

30.10.2020

1/3

YRITYSTUKINEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO

Laivanrakennuksen innovaatiotuki

1. Lausuntopyyntö ja tuen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 15.10.2020 yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö *laivanrakennuksen innovaatioihin myönnettävään valtiontukeen ehdotetut muutokset* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tuen osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö liitteenä).

Tuen tavoitteet ja sisältö

Tukimuoto on luotu laivanrakennuksen innovaatioedellytysten turvaamiseksi ja siitä on olemassa valtionneuvoston asetus, joka päättyy vuoden 2020 lopussa. Nyt lausuttavana on asetusmuutos, jossa tukitoimenpiteen kestoja jatketaan sekä ehdotetaan kahta muutosta: tukisumman nostamista ryhmäpoikkeusasetuksen sallimaan enimmäismäärään sekä selvennystä mahdollisuudesta uusien innovatiivisten ratkaisujen tukemiseen sisäalusten rakentamisessa. Pääsääntöisesti myöntämisen perusteet säilyisivät ennallaan. Laivanrakennuksen innovaatiotukeen ei ole osoitettu pysyvää rahoitusta valtion talousarviossa, vaan hallitus esittää lisärahoitusta tarvittaessa.

2. Ennakoarviointi

2.1 EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Tukitoimenpiteen arvioidaan täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit. Tuki myönnetään valtion varoista. Tuki myönnetään taloudelliseen toimintaan. Myönnettävä tuki myönnetään tapauskohtaisesti, joten tuki on luonteeltaan valikoiva. Tuensaajat toimivat kilpailluilla markkinoilla, joten valikoiva tuki vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua. Myös kauppavaikutuskriteerin voidaan katsoa täyttyvän laivanrakennuksen innovaatiotuen osalta.

2.2 Valtiontukea koskeva menettelytapa

Euroopan Unionin valtiontukisäännöt ovat mahdollistaneet vuoden 2004 alusta niin sanotun innovaatiotuen myöntämisen laivanrakennusteollisuudelle. Euroopan komissio hyväksyi suomalaisen innovaatiotukiohjelman ensimmäistä kertaa vuonna 2008. Tämän jälkeen tukiohjelman voimassaoloa on jatkettu neljästi, viimeisellä kerralla vuoden 2020 loppuun.

Tuen myöntäminen laivanrakennuksen innovaatioihin on jatkossakin mahdollista tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuella annettujen yhteisön puitteiden nojalla (2014/C 198/01). Tukea on mahdollista myöntää myös yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) N:o 651/2014 (jäljempänä ryhmäpoikkeusasetus) 25 artiklan mukaisena kokeellisena kehittämisinä. Tutkimus- ja kehityshankkeisiin sovelletaan ryhmäpoikkeusasetuksen 8 artiklassa tarkoitettuja valtiontuen kasautumissääntöjä eri tahoilta saatujen tukien kohdistuessa samoihin tukikelpoisiin kustannuksiin.

Muutosehdotuksena vanhaan tukeen ehdotetaan enimmäistukisumman nostamista ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseen 15 miljoonan enimmäistukisummaan yritystä ja hanketta kohden (kokeellisen kehittämisen enimmäistukisummasta on säädetty ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan 1 kohdan i-alakohdan kolmannessa kohdassa). Toiseksi ehdotetaan muutosta mahdollisuudesta uusien innovatiivisten ratkaisujen tukemiseen sisaralusten rakentamisessa. Sisaralusten tukemisen kohdalla sovelletaan ryhmäpoikkeusasetuksen 25 artiklan mukaisia kokeellista kehittämistä koskevia edellytyksiä. Ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 86 kohdan mukaan kokeellisella kehittämisellä tarkoitetaan olemassa olevan tieteellisen, teknisen, liiketoiminta- ja muun relevantin tiedon ja taitojen hankkimista, yhdistämistä, muokkaamista ja käyttöä, jonka tavoitteena on kehittää uusia tai parannettuja tuotteita, prosesseja tai palveluja. Tämä voi kattaa myös esimerkiksi toiminnan, jonka tarkoituksena on uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden peruskäsitteiden määrittely, suunnittelu ja dokumentointi.

Kokeellinen kehittäminen voi käsittää uusien tai parannettujen tuotteiden, prosessien tai palvelujen prototyyppit, esittely- ja pilottihankkeet, testauksen ja validoinnin ympäristössä, joka edustaa käytännön toimintaolosuhteita, kun ensisijaisena tavoitteena on tehdä uusia teknisiä parannuksia tuotteisiin, prosesseihin tai palveluihin, jotka eivät ole vielä suurelta osin vakiintuneet. Tämä voi kattaa kaupallisesti hyödynnettävissä olevien prototyyppien ja pilottihankkeiden kehittämisen, kun prototyyppi on pakostakin lopullinen kaupallinen tuote ja kun sen tuottaminen pelkästään esittelyä ja validointia varten olisi liian kallista. Kokeellinen kehittäminen ei kata olemassa oleviin tuotteisiin, tuotantolinjoihin, valmistusmenetelmiin, palveluihin tai muihin meneillään oleviin toimintoihin rutiininomaisesti tai säännöllisin väliajoin tehtäviä muutoksia, vaikka kyseiset muutokset merkitsisivät parannuksia.

Näin ollen sisarlaiva voi olla tukikelpoinen, mikäli se sisältää innovatiivisia elementtejä. Toisaalta huomioon on otettava, että ryhmäpoikkeusasetus ei mahdollista sitä, että ensimmäisen laivan tukea vaille jääneet tukikelpoiset kustannukset voitaisiin hyödyntää sisarlaivan kautta. Jos sisarlaiva on identtinen tuote ensimmäisen laivan kanssa, kyse ei ole enää ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamasta uudesta ja innovatiivisesta tuotteesta. Kokeellisen kehittämisen määritelmään eivät sisälly yllä mainittu ”*olemassa oleviin tuotteisiin, tuotantolinjoihin, valmistusmenetelmiin, palveluihin tai muihin meneillään oleviin toimintoihin rutiininomaisesti tai säännöllisin väliajoin tehtäviä muutoksia, vaikka kyseiset muutokset merkitsisivät parannuksia*”. Asetusluonnoksessa onkin sisarlaivojen osalta lisätty, että mikäli sarjan myöhemmissä aluksissa kokeillaan ja rakennetaan uusia innovatiivisia ratkaisuja, joita ei vielä ensimmäiseen sarjan alukseen ole sisällytetty, voidaan sisaralusta tältä osin kohdella uutena hankkeena.

3. Esitys yritystukineuvottelukunnan lausunnoksi

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakoarvioinnissa esitettyä ja toteaa, että lausuntopyynnön mukaiseen investointitukeen tehtävät muutokset täyttävät EU:n lainsäädännön mukaiset valtiontuen edellytykset.

Valtiontukea koskevana menettelytapana kyseessä olevan tukiohjelman tapauksessa voidaan soveltaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 25 artiklaa silloin, kun kyseessä on kyseisen artiklan soveltamisalaan kuuluva tutkimus- tai kehityshanke. Yritystukineuvottelukunta toteaa, että ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen edellyttää, että myönnettävä tuki täyttää asetuksen mukaiset edellytykset.

Esittelijä: Erityisasiantuntija Elisa Fagerström

LIITTEET

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 15.10.2020.